

ABD'nin Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GTS) Programı ve Türkiye

Amerika Birleşik Devletleri Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GTS) programı 1974'te yürürlüğe girmiştir. Bu program, aralarında Türkiye'nin bulunduğu 131 adet Gelişmekte Olan Ülkeye toplam 3474 üründe ABD pazarına gümrüksüz giriş imkanı sağlamaktadır. 2006 yılında ABD'nin söz konusu Sistem kapsamında bu ülkelerden gerçekleştirdiği toplam ithalat, bir önceki yıla oranla % 22 artarak 32.6 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Petrol dışı ürünler dikkate alındığında ABD'nin GTS kapsamında ithalatı, Ocak-Nisan 2007 döneminde bir önceki yılın aynı dönemine oranla % 6 artış göstermiştir.

Türkiye'nin GTS'deki Başarısı:

2004 yılından 2006 yılına kadar, ABD'nin Türkiye'den toplam ithalatının yaklaşık % 20'si GTS programı çerçevesinde gerçekleşmiştir. 2007 yılının ilk dört ayında, bu oran % 24'e yükselirken ABD'nin Türkiye'den toplam ithalatı ise % 15 oranında azalmıştır. 2006 yılında GTS kapsamında ABD'nin Türkiye'den gerçekleştirdiği 1.13 milyar dolarlık ithalat, Türkiye'yi GTS'den faydalanan 131 ülke arasında altıncı büyük faydalanıcı konumuna yükseltmiştir. Ocak-Nisan 2007 gümrük verileri değerlendirildiğinde, ABD'nin GTS programı kapsamında Türkiye'den gerçekleştirdiği ithalatın 374 milyon doları aştığı ve toplamda geçen yılın aynı dönemine oranla % 2.7 artış kaydedildiği görülmektedir. Ayrıca, 2006 yıllık verileri itibarıyla ABD'nin GTS kapsamında Türkiye'den yaptığı ithalatta başlıca kalemler altın mücevherat, rafine edilmiş bakır tel, doğaltaşlar, motorlu taşıtların güç takımlarının parçaları ve ateşli silahlar olmuştur. Türkiye, 2006 yılında, GTS uygulanabilir 3474 tarife satırındaki ürünlerden 931'inde ABD'ye gümrüksüz ihracat gerçekleştirmiştir.

Türkiye, 2006 yılında, GTS kapsamında ihracat yapan tüm ülkeler arasında, altın kolye ve zincirlerde birinci sırada olmakla beraber diğer altın mücevherat, alüminyum alaşımı levha/tabakalar, gümüş mücevherat, ve radyal otobüs ve kamyon lastiklerinde ise üst sıralarda yer almıştır. GTS kapsamında yer almasaydı ortalama % 4.2 oranında gümrük vergisi ödenilmesi gereken ürünleri anılan Sistem kapsamında Türkiye'den ithal eden Amerikalı ithalatçılar, 2006 yılında toplam 47.5 milyon dolar tutarında vergi avantajı elde etmişlerdir.

Türkiye, GTS kapsamında olan (ve olmayan) ve ABD pazarına vergisiz giren asgari % 70 oranında ipek içeren dokumalar, saç bandı, halı, şal, bayan giyim, mendil, duvar halısı ve reklam afişleri ile ulusal bayraklar, kauçuktan dış tabanlar, saç filesi, şapka ve hatta şemsiyelerin dahil olduğu tekstil ve giyim ihracatındaki çeşitliliği ve rekabet gücüyle, GTS'den faydalanan ülkeler arasında eşsiz bir yere sahiptir. Bu kalemler için elde edilen vergi avantajı % 15'ten fazladır.

Türkiye'nin GTS Sayesinde ABD Pazarında daha rekabetçi olması için fırsatlar:

Tasarruf İmkânı: Türkiye'den ithalat yapan ABD'li ithalatçılar 2006 yılı itibarıyla daha fazla vergi ödediklerini ve bu yıl 2005 yılına oranla çok daha az GTS'den faydalandıklarını ifade etmektedirler. Bu durum, ABD'li ithalatçıların her yıl gereksiz yere daha fazla vergi ödediği ve sonuç olarak ABD pazarında bu ürünlerin rekabet gücünün azaldığı anlamına gelmektedir. Örneğin, 2005 yılında ithalatçılar, GTS kapsamında yer alan tüm ürünlerin sadece % 93'ünde bu sistemin getirdiği gümrük ithalat imkanından faydalanmışlardır. 2007'nin ilk dört ayında bu oran % 88'e düşmüştür. Söz konusu durumun bir sebebi, bu ürünlerin GTS menşé kurallarını karşılamaması olabilir. Öte yandan, bu

durumun daha olası başka bir nedeni ise malların yüklenmesi esnasında ortaya çıkmaktadır. GTS sistemi dahilinde yer alan ürünlerle yer almayan bazı ürünlerin gümrük işlemleri gerçekleştirilirken, ABD’li ithalatçıların gümrük giriş formlarına (tarife satırının önüne bir “A” işareti koyarak) bunu yansıtmaması durumunda söz konusu sorun ortaya çıkmaktadır.

Büyük miktardaki sevkiyatlar dikkate alındığında, 2006 yılı süresince ve 2007’de GTS kapsamında yer almasına rağmen yukarıdaki ihmal nedeniyle ABD’ye GTS’den yararlanmadan ithalatı yapılan ürünlere başlıca şu örnekler verilebilir: tekstil materyalinden yapılan ulusal bayraklar (ortalama % 7’den toplamda 233.000 dolar vergi ödenmiştir); tüfekler için teleskopik nişan alma aleti (% 14.9 vergi), gümüş mücevherat (% 13.5 vergi) ve taklit mücevherat (% 11 vergi) ve hazır sebze (% 11.2 vergi).

ABD’ye Yönelik İhracat Sapması: Eğer ABD bu ürünleri, Türkiye’den aracısız olarak ithal edilebilseydi, bu ürünlerin gümrüksüz olarak ABD pazarına girme ihtimali ortaya çıkabilecek ve sonuç olarak ABD pazarında rekabet avantajı elde edilebilecekti. Bu görüşümüze konu olabilecek başlıca ürünler şunlardır: DVD oynatıcısı olan ve olmayan renkli televizyon setleri (GTIP 8528.12); bazı motor parçaları (GTIP 8409.99); diğer motorlu araç aksesuarları (GTIP 8708.99), 10’dan fazla yolcu taşıyan motorlu taşıtlar (GTIP 8702.10) ve birtakım hazır kabuklu yiyecek ve tohumlar – yerfıstığı hariç (GTIP 2008.19).

GTS kapsamında olmak (olmamak): En fazla vergiye tabileşenmiş mamuller ve girdiler; bazı tarım, balıkçılık ve ham sanayi ürünleri GTS kapsamındadır. Yün, pamuk, el yapımı elyaf, diğer bitkisel elyaf (keten ve hasır)’dan yapılan tekstil ve giyim; kol saatleri; bazı ayakkabı ve çantalar; valiz; ipekten yapılmayan yassı ürünler; iş eldivenleri; ve diğer deriden yapılmış maddeler ise GTS kapsamında değildir.

Türk El İşi Ürünlerinin İhracatı: Mücevherler, geleneksel oyunlar, sanat eserleri, bazı halı ve kilimler, ahşap biblolar, dekore edilmiş kutular, ve diğer ahşap süs eşyaları; üflemler, teller, vurmalar ve bazı klavyeli çalgı aletleri; çerçeveli ve çerçevesiz aynalar; resim çerçeveleri; bambu sepet ve çantalar; hintkamuşu, palmye yaprağı ve bitkisel maddelerden üretilen el yapımı ürünler, ABD’ye ihrac edilirken vergiden muafır.

Ayrıca, Türk zanaatkarları, Türkiye – ABD “Tekstil El Sanatları Düzenlemesi” gereğince el dokuması, folklorik duvar asmaları, yastık kılıfları, el dokuması ile tekstil yer kaplamaları gibi ihracata konu ürünler, Türk Hükümeti tarafından El dokuması ve Folklorik Eser olarak sertifikalandırıldığı takdirde ABD’ye gümrüksüz ihrac edebilirler.

Bir İthalat İşlemi Nasıl GTS Kapsamında Vergisiz Muameleden Faydalanır?

Bir ürün ithalatının GTS’den faydalanması için aşağıdaki şartları karşılaması gerekir:

- GTS kapsamı ürünler listesinde bulunması.¹
- Türkiye’den ABD’ye doğrudan veya kapalı-sealed bir konteyner içinde başka ülkeden geçerek ithal edilmesi.
- Türkiye’de yetiştirilmiş, üretilmiş ya da imal edilmiş olması.
- Eğer girdiler Türkiye’ye ithal edilmişse, ürünün elde edilmesinde kullanılan Türk girdilerinin maliyet veya değerinin toplamının—artı doğrudan işleme maliyetleri—söz

¹ GTS programı hakkında daha fazla bilgi için, bkz.

http://www.ustr.gov/Trade_Development/Preference_Programs/GSP/Section_Index.html

konusu ürün, ABD'ye satıldığındaki fiyatında en az % 35'e tekabül etmesi. Sadece "yeterince işlenmiş" ve sonrasında ihraç edilen ürün üretimi veya imalatında kullanılan ithal materyaller ürünün fiyatının oluşumunda % 35 Türk değeri ve işlemi'nin hesaplanmasında kullanılabilir. "Yeterince işlenmiş" ifadesi ABD gümrüklerinin ithal maddeleri ilk ithal edildikleri durumla karşılaştırıldığında yeterince farklılaşmış olarak sınıflandırmaları anlamını taşır.

- İhracatçı/ithalatçı ithal edilen malı tanımlayan Gümrük Giriş Formu 7501'de (bakınız 3. sayfa)² tarife satırının başına bir "A", "A+" veya "A*"³ işareti koyarak GTS kapsamında gümrüksüz rejimden faydalanmayı talep etmelidir.

² ABD'nin Gümrük Tarife Kodlarına www.usitc.gov/tata/hts. İnternet adresinden, GTS ürün sınıflandırması bilgilerine http://dataweb.usitc.gov/scripts/gsp/gsp_tariff.asp. Information on U.S. adresinden ve gümrük ve ithalat prosedürlerine www.cbp.gov. adresinden ulaşılabilir.

³ "A" işareti GTS'den tüm faydalanıcı ülkelerin faydalanacağı ürünleri, A+ GTS'den sadece en az gelişmiş faydalanıcıların faydalanacağı ürünleri, A* ise GTS kapsamında o üründe bir ülkenin GTS programından çıkarıldığı anlamına gelir.